

Párizsban évtizedeken keresztül minden darab első előadása alkalmával kifogástalan fekete frakkban, fehér melényben, egy erős testalkotású férfiú volt látható a színház egyik nyugalmas ülésű páholyában, s míg egyik kezével nyakkendője csokrát igazgatta, másikkal óraláncán csecsebecsésével babrálgatott. Páholyában mindig egész kis írói világ foglalt helyet: egy darab irodalomtörténeti kor, kíváncsian lesve a szókat, melyek finom metszésű ajkáról hangzottak. Arca fehér, tekintete nyílt, haja tömött, hangja kellemes csengésű és vonzó, szelleme szikrázó, kedélye felhőtlen, és szeme sötét tüzében mély értelem s fényes szellem sugara ragyogott. E férfiú Jules Janin, ki a trónt, melyet mint az ítészet fejedelme, majdnem félszázadon keresztül megtartott az iránybűbájával, az ítélet sújtó pálcájával s az elme kifogyhatatlan pezsgő erejével, ma két hete önkényt elhagyá, végkép letévén a tollat, mely őt a szó legnemesebb, legvalódibb értelmében a tárcaírók és szép szellemek eszményképévé emelte.

A tizenkilencedik század legszellemdusabb tárcaírója a magyar közönség előtt sem ismeretlen. Egyike ő ama röpke, ragyogó elméknek, kiknek nincsenek magasabb ambícióik, mint szeretetreméltó keretben, mulattatva finomítani az ízlést, s még is e könnyű csevegések fölszine alatt, melyeket tolla félszázadon át szórt a francia lapok tárcáiba, meglep az eszmegazdagság, a szöveget fején találó ítélet, s ha meggondoljuk, hogy oly nagy időn keresztül hétről-hétre kellemes, szikrázó gondolatokkal csevegte tele az elegans olvasó világ lelkét, nem fogunk csodálkozni a nagy

* Eredeti cikk egy első rangú délszláv írótól.

népszerűség fölött, mely nevét környezi, nem a rendkívüli befolyáson, melyet nemes vonzódása által a szép iránt az irodalom légkörében magának kivivott, és természetesen találjuk, hogy midőn egy ötven éves dicsteljes munkálkodás után a tért, mely neki annyi koszorút és aranyat termelt, végkép odahagyta, a párizsi írói phalanx mélyen meghajtá előtte lobogóját, és meleg, őszinte tiszteletet sugárzó sorokban vett búcsút az érdemekben gazdag veterántól.

Jules Janin névével nagy hire dacára, a magyar közönség nem találkozott oly gyakran, mint megérdemelte volna. Néhány kisebb elbeszélése, egy-két szinbirálata, széptani cikke és *Voyage en Italie* című genreszerűleg tartott utiképeiből jelent még csupán néhány fejezet magyar fordításban; legnagyobb műve pedig, melynek becsét senki sem vonhatja kétségbe a *Histoire de la littérature dramatique* teljesen ismeretlen.

Jules Janin a század negyedik évében született és szelleme fejlesztésére befolyást gyakorolni Animet Edgar jó nevű költőnek, utóbb a nagy nevű Sainte-Beuvenak adatott. Az írói tolat korán kezébe vette, s midőn első kísérletei sikert arattak, egészen a hírlapírói pályának szentelte életét, s csakhamar annyira magára vonta a figyelmet, hogy 1829-ben Merlin megkínálta őt a *Journal des Débats* tárca-rovatának vezetésével. És e lépés nem csak életének képezi egyik forduló-pontját, hanem forduló-pont az egyuttal a francia irodalmi műbirálatok történelmében is. A Geoffroy- és Hoffmann-féle munkón járó, vén klasszicitásnak mindjárt első szinibirálatával harcot izent, s e harci küzdelemnek köszönheti a francia irodalom élet képesmegifjodását. Az élesztő, melyet ő Gautier Teofillal az irodalom mindennapi kenyérébe dagasztott, még ma is működik s az új irmodor, melyet ő még politikai cikkeinél is követett, azóta Európaszerte megközelithetlen mintaként lebeg a tárcaírók szemei előtt.

Bírálataiban mindig saját útján haladt, s úgy ítélte a mint szépirodalmi érzéke parancsolta. Nem ismert más törvényt az ízlésnél, más bírót érzéke sugallatánál. Lamartine mindig úgy beszélt róla, mint az irodalom egyik legtiszteltetlenebb jelenségéről. Beranger egyik levelében legmélyebb becsüléséről biztosítja, míg Hugó Viktor oly költeményben örökítette meg, mely az utókor ajkain visszhangyanánt ismételi Jules Janin hangzatos nevét.

A *Journal des Débats*-on kívül ragyogó színekben gazdag tolla a *L'Indépendance Belge*-ben hetenkint egy-egy oly képet rajzolt, mely Doré ónjának is becsületére vált volna. Ezenkívül munkatársa volt több párizsi hírlapnak, főlváltva jelentek meg tőle elbeszélések, utirajzok, tanulmányok, bírálatok és tárcacikkek. Nevezetesebb önálló művei: *L'âne mort et la femme guillotinée*, *Barnade*, *Le chemin de traverse*. *La religieuse de Toulouse*, *La Normandie historique, pittoresque et monumentale*. Ez utóbbi rendkívül fényes kiadásu, mesteri acélmetsetekkel tarkított mű. Szeretett utazni, s a mily elegáns jelenség volt az irodalomban, úgy szerepelt a társaséletben is. Fülöp Lajos korában, dacára, hogy a harmincas évek elején kérlelhetlen támadásokat intézett az Orleans-család ellen, kedvence volt a királyi udvarnak, s az Orleansok bukása után férfias lovagiassággal tört lándzsát érdekükben.

Jules Janin egyike a legtöbboldalu tehetségeknek, s a mit érintett, a mihez hozzányúlt, azon szikrázó szellem zománca ragyogott. A palais de royal egyik ünnepélyéről évtizedek előtt egy másfél hasábos cikket írt, s ennek azóta majdnem minden harmadik mondata a párizsi társas élet levegőjében röpköd. Legszikrázóbb tárcacsevegéseiben, tekintetben versenytárs nélkül állott, s kedvesebb tárcacíró aligha élt még valaha. Mint műbíró sok ellensége volt titokban, mert kritikáiban szellemének csillogása mellett bizonyos kiméretlen, zsarnoki modor tapasztalható. Ujabb időben azonban sokat engedett e tekintetben is, csak

egyben nem, hogy szelleme most is oly fide, pezsgő, illatos, mint a minő fiatal-kora virágjában volt. Ereje, erélye nem ismert fogyatkozást s írói pályájának alkonyán is egyformán tréfás ötletekkel fűszerezve tálalta föl az igazságot. Ő azon férfiak közé tartozik, kik nem vénülnek meg soha, s kik éppen azon pillanatban, melyben azt himnők róluk, hogy az évek súlya alatt összeroskodnak, a fantázia, szellem és derült kedvnek csak szikrázóbb fiatalságu köntösében jelennek meg az eszmék mezején.

Jules Janin tollában — Bartling szerint — egy végtelenül finom eset van elrejtve, melylyel inkább rajzol mint ír, és inkább színez mint rajzol, és szeretetreméltó vonásokkal veti az előtte fekvő papírra páratlan genreképeit. A tárca terén valóságos reformátor, az ítéset fejedelme, és e mellett magánéletében tetőtől-talpig szeretetreméltó jelenség, hogy a róla keringő adomák csaknem oly mértékben szerezték meg számára a közönség szívét és rokonszenvét, mint tarka-barka, korszakot alkotó tárca-csevegései. Egész élete egy eleven cáfolata a latin példabeszédnek: *Nemo profeta in sua patria!*
